

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 78

van **BRECHT WARNEZ**

datum: 6 december 2023

aan **JAN JAMBON**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

Interbibliothecair leenverkeer (IBL) - Stijging tarieven

Cultuurconnect staat in voor het interbibliothecair leenverkeer. Met IBL reist een boek van de ene bibliotheek naar de andere om een lener uit de nood te helpen. Het is een dienstverlening die door het netwerk van openbare bibliotheken wordt aangeboden voor alle bibliotheekgebruikers in Vlaanderen en Brussel.

In 2022 is de IBL-werking vernieuwd. Dat kwam onder meer omdat het systeem voor interbibliothecair leenverkeer in de praktijk vaak gebruiksvriendelijker kon en het een financieel moeilijk houdbare dienst was. Het vernieuwde IBL zorgt er nu voor dat de lener een IBL-aanvraag kan doen van thuis uit via de bibliotheekwebsite. De ophaalbibliotheek bepaalt nu en in de toekomst autonoom welke kostprijs ze aan haar gebruiker aanrekent voor een IBL-aanvraag.

Bij die vernieuwing werden de kosten voor de aanvragende bibliotheek echter verhoogd tot 8 euro. De ophaalbibliotheek moet dat bedrag betalen aan de leveringsbibliotheek. Die prijsstijging zorgt ervoor dat de kosten voor bibliotheken (in het bijzonder met leesclubs) sterk verhogen, aangezien dat voordien gratis was. Bovendien vormt het mogelijk een belemmering voor het uitlenen van boeken omdat het risico groeit dat daardoor de kostprijs voor de uitlener zal stijgen.

Dit is een opvolgvraag van vraag nr. 64 van 10 november 2022.

Graag alle data in Excel bezorgen.

1. In het antwoord op vraag nr. 64 gaf de minister-president te kennen dat Cultuurconnect vzw een evaluatie gepland had. Het doel was het nieuwe IBL-systeem nog meer te vereenvoudigen. Die evaluatie stond gepland voor april 2023. Vandaar deze opvolgvraag.
 - a) Hoe evalueert de minister-president de evaluatie?
 - b) Welke zaken zijn uit die evaluatie gekomen?
 - c) Zal de minister-president maatregelen nemen om bij te sturen?
2. Kan de minister-president de cijfers ter beschikking stellen van het aantal IBL-transacties van 1 januari 2021-15 oktober 2021, 1 januari 2022-15 oktober 2022, 1 januari 2023-15 oktober 2023?

3. In het antwoord op vraag nr. 64 gaf de minister-president aan dat de effecten van de prijsverhoging voor bibliotheek en lener pas duidelijk zullen zijn na afloop van het proefjaar.
 - a) Hoeveel procent van de bibliotheken haalt een break-even (evenveel leveringen als aanvragen)?
 - b) Wat is er nu beslist over de vroegere micro-betalingen?
 - c) Hoe evalueert de minister-president dat?
 - d) Zal de minister-president maatregelen nemen om bij te sturen?
4. Hoe zwaar rekenen de bibliotheken de kostprijs van IBL-aanvragen door aan hun lezers?
 - a) Wat is het gemiddelde en wat is de mediaan?
 - b) Is er een evolutie merkbaar inzake het aanrekenen en het gebruik van IBL in vergelijking met de periode voor de vernieuwing?
 - c) Zo ja, hoe evalueert de minister-president dat?
 - d) Heeft de minister-president zicht op de gevolgen voor de leesclubs? Nu de bibliotheken zelf kunnen beslissen of en in welke mate ze de werking ondersteunen, kan dat effect hebben op hun kosten en dus hun voortbestaan.

JAN JAMBON

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

ANTWOORD

op vraag nr. 78 van 7 december 2023

van **BRECHT WARNEZ**

1. a) Cultuurconnect en de projectgroep Dienstenmodel die bestaat uit bibliotheekmedewerkers hebben een grondige evaluatie gedaan in heel de bibliotheeksector. Zo werd aan het einde van het proefjaar een vragenlijst ter evaluatie uitgestuurd naar alle bibliotheken. 236 van de 305 Wise-bibliotheken vulden de vragenlijst in, goed voor 77%. De resultaten van de evaluatie, met als basis de resultaten van de vragenlijst en de data uit Wise, zijn gepresenteerd aan de bibliotheeksector in een eindrapport op Connect & Co 25 april 2023, de dienstendag voor bibliotheken.

De presentatie, het rapport en de voorstelling kunnen nagelezen en bekeken worden via de volgende pagina:
<https://leerplatform.cultuurconnect.be/courses/dit-was-connect-co-2023/lessons/plenaire-sessie/topic/plenaire-sessie-hoe-evalueren-we-de-vernieuwing-van-de-bibliotheekdiensten>

De evaluatie was voor het volledige dienstenmodel positief.

- b) Het Dienstenmodel, waarvan IBL een puzzelstuk is, zette in op een versterkte dienstverlening aan de lener, zoals: de mogelijkheid om titels te volgen, exemplaren te laten klaarleggen voor afhaling, een uitgebreider aanbod dankzij verregaande samenwerkingen binnen regio's en een meer zichtbaar digitaal aanbod, bijv. e-boeken.

Cultuurconnect kon vaststellen uit de evaluatie dat deze positief onthaald werden door bib en lener:

- Binnen het IBL-verhaal werden praktische bijsturingen gedurende het proefjaar door de bibs als een meerwaarde ervaren.
- Een tendens is merkbaar naar bijkomende regio-samenwerkingen. Dankzij inspirerende voorbeelden waar de collectiemobiliteit een snellere dienstverlening aan de lener biedt.

Overblijvende bezorgdheden lagen bij een nood aan oplossingen voor het ondersteunen van leesclubs (zie verder) en een bijsturing voor die regiowerkingen.

- c) Zie verder.

2. Zie voor de gevraagde data het document in bijlage.

De rapportages van de externe IBL-toepassing Impala uit de oude situatie staan niet toe data per maand te clusteren. Om toch een duidelijke vergelijking mogelijk te maken, kunnen we ons baseren op vlg. drie datasets:

- werkjaar 2021 - oude model - Impala cijfers (40.932 transacties)
- werkjaar 2022 - nieuw model - Wise cijfers (40.720 transacties)
- werkjaar 2023 - nieuw model - Wise cijfers (51.888 transacties)

Het is belangrijk om op te merken bij deze vergelijking dat:

- binnen het Impala-systeem het principe van het uitzetten van een aanvraag volledig verschillend was. Bijv. de lijst van beschikbare bibliotheken voor een aanvraag stond alfabetisch gerangschikt.
- binnen het nieuwe systeem coöperatief met alle bibliotheken regels in het systeem afgesproken zijn om bepaalde titels niet (meer) te leveren (en kunnen bibliotheken nog zelf regels instellen in het systeem om bepaalde delen van hun collectie uit te sluiten).
- enkele bibliotheken migreerden/migreren in de loop van het proefjaar. Niet alle bibliotheken werkten een volledig jaar volgens het nieuwe model in 2022 en 2023. Enkele bibliotheken draaien dubbel om de laatste niet-Wise bibliotheken te voorzien van een voldoende groot netwerk binnen Impala.
- een belangrijke leverende bibliotheek schakelde pas in februari 2023 over naar het eengemaakte bibliotheeksysteem en dus ook het nieuwe IBL: bibliotheek Gent.

Deze nuances in gedachten, blijkt uit de cijfers dat het aantal IBL-aanvragen stijgt. De belangrijkste oorzaak blijkt de nieuwe mogelijkheid voor de lener om dit zelf online te doen. Ongeveer de helft van alle IBL-aanvragen is intussen een online aanvraag.

In het antwoord op vraag nr. 64 gaf de minister-president aan dat de effecten van de prijsverhoging voor bibliotheek en lener pas duidelijk zullen zijn na afloop van het proefjaar.

3. a) Enkele cijfers:

- 2022: 75,58 % van de bibliotheken bereikte een balans tss -50 & 50
- 2023: 63,66 % van de bibliotheken bereikte een balans tss -50 & 50.

De daling van de balans t.o.v. het proefjaar is deels te wijten aan de nuances aangehaald in de vraag hierboven, en wellicht ook aan de overwegingen van bepaalde bibliotheken (bv. extra inzetten op IBL-leveringen of net minder inzetten op IBL-leveringen). 2023 is eigenlijk het eerste volwaardig vernieuwd IBL-jaar. Cultuurconnect zal dit blijven monitoren.

b) De evaluatie van het IBL-proefjaar heeft aangetoond dat elke bib naar een financieel evenwicht kan toewerken dankzij onderlinge aanrekening en de ingebouwde mechanismen van het Dienstenmodel (aankoopsgestie, zelf ophalen bij een andere bib, laten overbrengen binnen de regio). Door de samenwerking en inspanningen van de hele sector is de totale balans quasi volledig in evenwicht. Via het coöperatief inspraakmodel van Cultuurconnect bevestigde de bibliotheeksector om het systeem van onderlinge vergoedingen te behouden. Tevens besliste de bibliotheeksector via stemming op het coöperatieplatform van Cultuurconnect dat het vroegere budget van de micro-betalingen kan worden aangewend voor vernieuwingsprojecten die Cultuurconnect samen opzet met de bibliotheken. Zo kunnen we grotere projecten zoals het Dienstenmodel realiseren die een grotere meerwaarde bieden en elke bibliotheek ten goede komen. Ik bekrachtigde deze beslissing in overleg met het departement CJM tijdens de voorbereidende gesprekken in juni over het meerjarenplan van Cultuurconnect. Op basis van het ingediende meerjarenplan werd de nieuwe beheersovereenkomst voor Cultuurconnect gemaakt en die werd door de regering goedgekeurd eind december 2023.

c) Zie hierboven.

Cultuurconnect blijft de werking van IBL en bij uitbreiding het dienstenmodel ondersteunen en monitoren met de digitale bibliotheek. Op vraag van de bibliotheken (concreet in de productgroep bibliotheeksysteem of bibliotheekwebsites) kunnen werkwijzen verder worden verbeterd. In de

innovatieagenda digitale bibliotheek zit ook een project om leesclubs beter te kunnen bedienen (zie verder).

4. a) 2022 (proefjaar)
Mediaan: €3
Gemiddelde: €2,95

2023
Mediaan €3
Gemiddelde €3,19

- b) Ja, bibliotheken sturen hun kostprijs bij binnen het nieuwe systeem. De kostprijs aangerekend aan de lener blijft gemiddeld laag. De mediaan blijft gelijklopend en bij het gemiddelde zien we een kleine stijging. Er is globaal echter geen grote stijging merkbaar.

Het aantal aanvragen door leners, zie cijfers, is behoorlijk gestegen. Een globale daling ten gevolge van prijsstijgingen is bijgevolg niet merkbaar.

- c) Bij de vernieuwing van het IBL werd gekozen voor een duurzame oplossing. Eén die tijdswinst bracht voor bib en lener, één die grotere toegankelijkheid gaf aan de burger tot alle collecties van de openbare bibliotheken, maar die tevens bewust omging met de kostprijs van het proces. De onderlinge kost van €8 werd niet in vraag gesteld door bibliotheken tijdens de evaluatie.

Het bijsturen van de kostprijs door bibliotheken heeft verschillende redenen: uniformiteit binnen een regioverband, indexering en ter compensatie van de reële kostprijs van een IBL-aanvraag. Ten slotte is een correcte prijs een instrument om een lener alternatieven te laten overwegen (zoals een aankoopssuggestie of het exemplaar zelf ophalen binnen de regio). Op die manier kan IBL voorbehouden blijven voor noodzakelijke aanvragen.

- d) Voor de lancering van de nieuwe IBL-werkwijze heeft Cultuurconnect samen met bibliotheken praktijkvoorbeelden en alternatieven uitgezocht (zie ook vorige parlementaire vraag 64), en heel wat bibliotheken zijn daarmee succesvol aan de slag gegaan. Er zijn immers al heel wat tools voorhanden en IBL vormt slechts een onderdeel van de meerwaarde die bibliotheken voor hun leesclubs kunnen betekenen. Bijkomend heeft Cultuurconnect in het afgelopen najaar gesprekken gevoerd met bibliotheken die hun bezorgdheid hebben geuit over de impact van de nieuwe IBL-werkwijze op de levering van boeken voor leesclubs. Deze bezorgdheden werden gebundeld in een verslag dat mee in overweging is genomen door de Stuurgroep Digitale Bibliotheek voor het opstarten van een project binnen de innovatieagenda van Cultuurconnect. Dat project zal binnen de komende twee jaar oplossingen bieden om tegemoet te komen aan deze noden. We zullen de mogelijkheden bekijken om de bibliotheken te ontzorgen in het aanleveren van boeken ten behoeve van hun leesclubwerking.

U kan er alles over lezen op de volgende pagina:
<https://www.cultuurconnect.be/projecten/het-bibliotheeksysteem-en-het-ondersteunen-van-leesgroepen>

BIJLAGE

Overzicht